GROTE SCHOONMAAK IN GELDERLAND!

VERKIEZINGSPROGRAMMA SP-GELDERLAND
PROVINCIALE STATEN 2011–2015

SP

SP GELDERLAND

Statenfractie SP
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

T: 026-3599409
E: sp@ps.gelderland.nl
www.gelderland.sp.nl

INHOUD

Inleiding	5
1. Auto, vliegtuig, boot, trein en bus	7
2. Megastallen, natuur, recreatie en milieu	11
3. Van bibliotheekbus tot museumdag	13
4. Betaalbaar wonen	15
5. Werken, leren en innoveren	17
6. Sociaal, jeugdzorg en sport	19
7. Het goede voorbeeld	21
8. Bestuur dichtbij	23
9. Ze zijn nuts!	25
10. De centen	27

INLEIDING

Dit is hem dan: het verkiezingsprogramma van de SP voor de verkiezingen van de Provinciale Staten in Gelderland, die gehouden worden op 2 maart 2011. Het is geen standaard programma, maar de SP is dan ook geen standaard partij.

De SP zet zich altijd in – ook in de provincie – voor een maatschappij waarin voor alle mensen een goed en zeker bestaan mogelijk is. Een maatschappij die uitgaat van menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en de solidariteit.

Uw stem telt dubbel op 2 maart! U kiest dan de leden van de Provinciale Staten en zij kiezen vervolgens de Eerste Kamer. Voor de Eerste Kamer-verkiezingen is er geen apart verkiezingsprogramma. De landelijke koers van de SP is verwoord in het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer-verkiezingen, dat terug te lezen is op: www.sp.nl

We hebben ons best gedaan om het programma kort te houden, en het zo te schrijven dat het voor vrijwel iedereen goed te lezen is. Geen vage bestuurderstaal dus, maar duidelijke SP-taal! Zodat u weet waar u aan toe bent.

Anders dan de meeste partijen blikt de SP in dit programma ook terug op wat er de afgelopen jaren gebeurd is in Gelderland. Wij denken dat standpunten en acties uit het verleden minstens net zoveel over een partij zeggen als de plannen voor de komende jaren.

Dat we het programma kort hebben gehouden betekent ook dat lang niet alles wat belangrijk is in dit programma opgenomen is. Als u een onderwerp niet in dit verkiezingsprogramma vindt, dan wil dat dus niet zeggen dat we het niet van belang vinden. En het betekent ook niet dat wij als SP in Gelderland daar geen standpunt over hebben. Dus mocht u iets willen weten, vraag er ons gerust naar. Stuur een mail naar gelderland@sp.nl en u krijgt zo snel mogelijk antwoord.

Wij wensen u veel leesplezier!

SP-Gelderland

1. AUTO, VLIEGTUIG, BOOT, TREIN EN BUS

De provincie speelt een belangrijke rol op het gebied van verkeer en vervoer. Zij bepaalt voor grote delen van Gelderland hoe vaak en waar een bus rijdt. Maar moet ook wegen onderhouden en soms aanleggen is een taak van de provincie. Het gaat daarbij om grote bedragen en om besluiten met grote gevolgen voor heel veel mensen. Dat kunnen positieve gevolgen zijn als een betere busverbinding, stiller asfalt of een rondweg die de verkeersoverlast in een dorp vermindert. Maar het kunnen ook negatieve effecten zijn, zoals de vernieling van prachtige landschappen door het doortrekken van een snelweg. Of de toenemende overlast door de uitbreiding van een vliegveld. Hier moeten belangrijke politieke keuzes gemaakt worden.

SNELWEGEN

De SP is geen voorstander van nieuwe snelwegen die niets oplossen. Daarom willen wij geen aanleg van een nieuwe A18-snelweg in de Achterhoek. Ook willen wij niet de A30 doortrekken richting Almere en Tiel, en de A15 doortrekken tussen Ressen en Zevenaar. Die plannen staan al tientallen jaren op de agenda, zonder dat er ook maar een kilometer snelweg wordt aangelegd. Ze zijn ook duur: alleen al de A15 kost meer dan 1 miljard euro, waar gerekend werd op 500 miljoen euro.

De SP wil daarom dat het huidige snelwegennet wordt verbeterd. We doen ook voorstellen om enkele bestaande provinciale wegen aan te pakken. Het is beter dat de provincie meebetaalt aan oplossingen die wel haalbaar en betaalbaar zijn.

De verbreding van de A12 en de A50 moet worden uitgevoerd. De verbreding van de A1 tussen Apeldoorn en Azelo is aan de orde. De provincie moet aan de slag met het opknappen van de N325 tussen knooppunt Velperbroek en Nijmegen.

1 MILJARD VOOR OPENBAAR VERVOER

Er is al heel lang veel te weinig geïnvesteerd in goed en betaalbaar openbaar vervoer. En ook de privatisering van het OV heeft niet tot een hogere kwaliteit geleid. Winst staat voorop en niet de reiziger. Ieder jaar verdwijnen er weer buslijnen en busritten. Dorpen worden daardoor slechter bereikbaar, terwijl mensen in de stadswijken minder keuze krijgen. De tarieven voor goedkope stadskaartjes zijn met vijftig procent verhoogd. De OV-chipkaart werkt nog steeds niet goed, waardoor mensen de bus worden uitgejaagd. Omdat de provincie weigerde zelf onderzoek te doen verzamelde de SP vele klachten over de OV-chipkaart in een zwartboek. Treinreizigers hebben te maken met vaak overvolle treinen tussen Arnhem en Winterswijk en een slechte verbinding van Arnhem naar Apeldoorn. En ook bij de bussen zijn de aansluitingen vaak niet goed. Berucht is de beroerde aansluiting in Druten tussen de bussen tussen Nijmegen en Tiel.

De SP wil toegankelijk, bereikbaar en betaalbaar openbaar vervoer. De provincie moet ervoor zorgen dat bus- en treinreizigers met één betaalbaar en goed verkrijgbaar kaartje op pad kunnen.
De SP wil dat de provincie een offensief gaat beginnen voor beter openbaar vervoer in Gelderland en dat zij daarvoor ook de buidel trekt. Wat ons betreft komt er een meerjarig actieplan openbaar vervoer, met daarin in totaal 1 miljard aan investeringen in trein en bus.

TREIN

Het spoor is de ruggengraat van het openbaar vervoer. De provincie moet geld stoppen in de aanpak van drie grote knelpunten in het regionale spoor: Arnhem-Doetinchem, Zutphen-Nijmegen en het ontbreken

van een rechtstreekse trein tussen Arnhem en Apeldoorn.
De spoorlijn van Arnhem naar Winterswijk moet worden verdubbeld zodat er een einde komt aan vertragingen en overvolle treinen. In de tussentijd worden er door de provincie en de vervoerders maatregelen genomen om overvolle treinen te voorkomen en reizigers op tijd te vervoeren.

Op de spoorlijn Zutphen-Nijmegen moeten meer stoptreinen gaan rijden tot station Nijmegen Heyendaal (universiteit en hogeschool). Aanvullend daarop wordt gekeken naar de aanleg van een tram tussen Arnhem en Nijmegen.

Door de aanleg van de bocht bij Empe kan er een rechtstreekse trein tussen Arnhem en Apeldoorn gaan rijden. Zolang de Emperbocht niet is aangelegd, komt er een betere snelle busverbinding.

De provincie betaalt mee aan de aanleg van nieuwe kansrijke treinstations zoals Zevenaar Oost, Nijkerk Corlaer en Nijmegen Winkelsteeg. Maar de bestaande treinstations verdienen ook aandacht. Veel stations zijn sinds de sluiting van de loketten onbemand, waardoor ze verloederen en reizigers er zich onprettig voelen. De stations moeten worden opgeknapt. Er moet meer menselijk toezicht op stations komen. De reisinformatie en de veiligheid moeten worden verbeterd. En op elk station en in iedere trein hoort gewoon een toilet.

De treinen tussen Utrecht en Den Bosch raken overbelast. Er is weinig spoorcapaciteit waardoor er veel vertragingen zijn. De trein is daarom te weinig een alternatief voor spitsreizigers op de A2.
De provincie onderzoekt met de omliggende provincies en het Rijk op welke manier de treindienst tussen Utrecht, Culemborg en Den Bosch kan worden verbeterd. Er zou een onderzoek moeten komen naar een spoorboog, die ervoor zorgt dat er een rechtstreekse verbinding ontstaat tussen Dordrecht en Den Bosch.
De provincie betaalt wat de SP betreft ook mee aan de heraanleg van de spoorlijn tussen Nijmegen en Kleve.

De SP ziet ten slotte ook graag dat er in het weekeinde een nachttrein gaat rijden tussen de stations Den Bosch, Nijmegen, Arnhem, Ede-Wageningen en Utrecht. De provincie zou daaraan kunnen meebetalen als er voldoende reizigers zijn. De provincie moet zich ervoor inzetten dat de bestaande nachttrein Utrecht-Den Bosch in Geldermalsen en Culemborg gaat stoppen. De SP wil ook een onderzoek naar een nieuwe nachttreinverbinding richting het oosten van de provincie, via Apeldoorn naar Twente.

BUS

Bussen verbinden mensen met elkaar. Waar de trein de ruggengraat is, zorgt de bus voor de goede doorbloeding tot in de fijnste aderen. En ook daar moet veel verbeteren.
De SP wil dat vervoerders aan hun afspraken worden gehouden. De portemonnee van de reiziger is belangrijker dan de portemonnee van de provincie en de vervoerders. Zo voerde de SP actie tegen de afschaffing van de Euroretourtjes in Apeldoorn, Ede, Harderwijk en Zutphen. Maar doordat andere politieke partijen draaiden, werden reizigers alsnog de klos. De kaartjes werden 50 procent duurder! De SP vindt dat een slechte zaak. Bus- en treinvervoer moet niet duurder worden. Daarom blijven de goedkope buskaartjes wat de SP betreft bestaan en worden er goedkope stadsabonnementen ingevoerd voor mensen die vaker met de bus reizen.

De provincie stimuleert ook andere tarieven die het reizen goedkoper maken.
Daarbij telt niet alleen de portemonnee van de reizigers maar ook hun mening. De provincie moet beter luisteren naar de wensen en eisen van reizigers. Ook naar de werknemers in het OV moet beter geluisterd worden. Plannen moeten niet van bovenaf opgelegd worden.

De provincie moet ervoor zorgen dat alle middelgrote en grote steden een goed stadsbusnet houden en dat de stadsbus ook echt deel uitmaakt van de stad. Daarom wijst de SP bijvoorbeeld de aanleg van de busbaan in Wageningen af, omdat de bus uit de wijk verdwijnt.
Nieuwbouwwijken krijgen sowieso een buslijn. Uiteindelijk zouden de stadsbussen weer terug moeten naar de gemeenten, want die weten beter waar de stadsbus hoort te rijden.

De provincie laat het te veel afhangen van vervoerders of bedrijventerreinen een buslijn krijgen. Dat is slecht, omdat veel spitsverkeer dan met de auto wordt afgelegd. Dit zorgt voor files, parkeerproblemen en vervuiling. Grote bedrijventerreinen moeten meteen een goede buslijn krijgen. Bij het opknappen van bestaande bedrijventerreinen wordt er ook geld gestoken in beter openbaar vervoer. Als het aan de SP ligt komt er ook een proef met snelwegbussen tussen de steden en bedrijventerreinen.

Ten slotte worden ook de grensreizigers niet vergeten. De provincie kijkt naar mogelijkheden om betere buslijnen met grenssteden te krijgen.

REGIOTAXI EN BUURTBUSSEN

De regiotaxi is er voor mensen die niet meer met het normale openbaar vervoer kunnen reizen. De buurtbussen zijn er voor de kleinste dorpen in Gelderland. Het zijn geen volwaardige vervangers van opgeheven buslijnen maar vangnetten voor mensen en dorpen. Voor de SP is het belangrijk dat het normale openbaar vervoer goed toegankelijk is, zowel qua haltes als qua voertuigen.
De provincie moet zich inspannen voor lagere tarieven, goede bereikbaarheid en een goede dienstverlening, vooral voor de regiotaxi. Mensen mogen niet de dupe worden van problemen bij de regiotaxi. Daarom wordt bij de volgende aanbesteding gestopt met de scheiding tussen callcenter en taxiritten. Mensen moeten gebruik kunnen maken van één telefoonnummer en zaken doen met één vervoerder, ongeacht waar ze wonen.

VEILIGHEID

Een grote groep reizigers voelt zich niet altijd veilig in de trein of de bus. En op sommige lijnen en tijden is sprake van agressie en geweld richting het personeel. Dat is voor de SP volstrekt onaanvaardbaar: mensen moeten veilig kunnen reizen met en werken in het openbaar vervoer. De provincie moet tijd, geld en moeite steken in het aanpakken van onveilige stations en haltes en daarnaast aan de slag gaan met meer menselijk toezicht op stations en in voertuigen. Dat kan door de inzet van toezichthouders, opsporingsambtenaren en een onderzoek naar de invoering van een apart politiekorps voor het openbaar vervoer. Wat de SP betreft is de inzet van meer politieagenten ook aan de orde.

TOEGANKELIJKHEID

De SP vindt dat mensen met een beperking zoveel mogelijk gebruik moeten kunnen maken van het normale openbaar vervoer. Zij moeten kaartjes kunnen kopen, goed kunnen in- en uitstappen en de beschikking krijgen over aangepaste reisinformatie en hulp bij het reizen. Voertuigen moeten toegankelijk zijn. Er is al veel geld gestoken in verbeteringen op stations en haltes, zoals het verhogen van de bushaltes, maar er is nog veel werk te verrichten. Ook de problemen met de OV-chipkaart en het ontbreken van toiletten in de treinen laten zien dat er nog veel moet worden gedaan.

FIETS

Laten we ook de fiets niet vergeten! Het is een schoon, goedkoop en gezond vervoermiddel. Gelukkig zijn er in Gelderland veel fietspaden aangelegd en wordt er hard gewerkt aan de aanleg en onderhoud van veiligere fietspaden.

De SP vindt dat de provincie moet blijven werken aan het oplossen van de problemen in het bestaande fietspadennet, zoals onveilige verkeerssituaties, en zich moet inspannen om één netwerk van aaneengesloten fietspaden aan te leggen. Er wordt ook gekeken naar oplossingen voor ontbrekende routes in het netwerk over provinciegrenzen heen en naar voorzieningen voor fietsers bij trein- en busstations.

VEERPONTEN

Veerponten zijn voor grote groepen mensen een belangrijk vervoermiddel. Er zijn dagelijks veel scholieren en forenzen die gebruik maken van een veerpont. De provincie moet daarom blijven meebetalen aan het onderhoud en de vervanging van veerponten. Die mogen niet de dupe worden van bezuinigingen bij gemeenten waardoor de vaaruren verminderen of de tarieven te hard stijgen. In het openbaar vervoerbeleid van de provincie worden ook de veerverbindingen meegenomen.

PROVINCIALE WEGEN

Natuurlijk moet de provincie er voor zorgen dat de provinciale wegen die er al liggen goed onderhouden worden en daarbij zorgen voor goede voorzieningen. De SP wil dat er één telefoonnummer komt waar weggebruikers terecht kunnen met vragen, klachten en opmerkingen over de provinciale wegen, bushaltes en fietspaden.

De provincie kijkt waar provinciale wegen de meeste overlast veroorzaken in steden en dorpen. Zo vindt de SP dat er bij ‘Traverse Dieren’ (een project om verkeersproblemen in Dieren op te lossen) gekozen moet worden voor een variant die de verkeersproblematiek structureel oplost en die gedragen wordt door de inwoners. De SP wil dat in ieder geval de volgende knelpunten aangepakt worden: de N348 van Zutphen naar de A1, het voltooien van de Maas en Waalweg, de overbelaste Rijnbrug tussen Rhenen en Kesteren en de verkeersproblemen tussen Arnhem en Nijmegen. Voor dat laatste knelpunt zien we graag de aanleg

van een tram tussen Nijmegen en Arnhem. De SP vindt dat de provincie daar ook geld in moet steken.

In een aantal gevallen kan de aanleg van een rondweg het probleem van overlast oplossen. Maar de vraag of een rondweg wel of geen goede oplossing is zal per geval goed bekeken moeten worden. Voor de SP is daarbij van groot belang dat bewoners er achter staan, dat het landschap er niet te veel onder lijdt, dat milieuproblemen voorkomen worden en dat de rondweg betaalbaar is.
Het Rijk legt de komende jaren de nieuwe A18 tussen Enschede en Groenlo aan. De SP wil geen verlenging van die weg naar Varsseveld.

De SP wil dat de N18 tussen Groenlo en Varsseveld wordt omgebouwd naar een autoweg met maximumsnelheid van 100 kilometer per uur. Als het kan wordt de N18 verbreed. Er komen meer rondwegen om het verkeer uit de dorpen te halen en de kruisingen met verkeerslichten worden vervangen door ongelijkvloerse kruisingen met goede oversteekmogelijkheden voor fietsers en landbouwverkeer.

Er wordt onderzoek gedaan naar een nieuwe wegverbinding tussen Arnhem en Doetinchem ten zuiden van de Oude IJssel om het regionale verkeer en het doorgaande verkeer te scheiden. Daarbij wordt ook gekeken naar de noord-zuidverbinding tussen Zutphen en Doetinchem. De N314 tussen Warnsveld en Hummelo moet worden aangepakt om een goede noord-zuidroute tussen Doetinchem en Zutphen te krijgen. De doorstroming op de N325 tussen Velperbroek en Nijmegen moet worden verbeterd.

GOEDERENVERVOER

Vervoer over de weg levert de nodige problemen op zoals dichtslibbende wegen, luchtverontreiniging en geluidsoverlast. En ook vrachttreinen veroorzaken steeds meer overlast.
De plannen om tientallen goederentreinen per dag naar de IJssel- en Twentelijn te verplaatsen zijn rampzalig voor dorpen en mensen die langs het spoor wonen (van Elst via Arnhem en Velp uiteindelijk richting Oldenzaal). Zij worden dan geconfronteerd met enorme overlast terwijl er nauwelijks geld is voor aanpassingen en het spoor op slot gaat. Daarom wil de SP meer aandacht voor de binnenvaart als alternatief voor goederenvervoer over de weg.

De SP zette de problemen met de goederentreinen als een van de eersten op de agenda en voerde met bewoners actie tegen de komst van de goederentreinen. Zo boden wij 4.300 handtekeningen van bewoners bij de Tweede Kamer aan.

De provincie kan zich het beste richten op de binnenhavens langs de grote rivieren en kanalen. Er zijn enkele kansrijke binnenhavens in Gelderland die een opknapbeurt kunnen gebruiken en waar groei mogelijk is. Het is daarvoor wel nodig dat de binnenhavens over weg en water goed bereikbaar zijn zonder overlast te veroorzaken. De provincie kijkt met andere overheden en de binnenvaartsector naar maatregelen om de binnenvaart schoner en milieuvriendelijker te maken.

Er blijft ook nog altijd sprake van goederenvervoer over de weg. De provincie stimuleert dat bedrijven samen gaan werken om hun vraag en aanbod in het goederenvervoer te bundelen, bijvoorbeeld door overslag van goederen aan de rand van steden. De SP wil betere voorzieningen langs de weg voor vrachtwagenchauffeurs.

LUCHTVAART

Gelderland ligt in de buurt van enkele grote luchthavens zoals Münster, Weeze, Eindhoven en Schiphol. Plannen om de luchtvaartsector nog verder te laten groeien zijn dus niet nodig en leveren bovendien veel overlast en milieuschade op. De provincie moet daarom de plannen voor de uitbreiding van luchthavens Lelystad, Twente en Wenningfeld (over de grens bij Winterswijk) proberen te voorkomen. Provinciale steun aan zulke plannen is voor de SP uit den boze.

De provincie is sinds 2009 verantwoordelijk voor het afgeven van vergunningen voor kleine luchtvaartterreinen en helikopterhavens. De SP vindt dat de provincie uiterst terughoudend moet zijn in het geven van toestemming om een luchtvaartterrein of helikopterhaven te beginnen. Liefst zien we helemaal geen commerciële helikopterhavens in Gelderland en alleen gebruik voor algemeen nut zoals traumaheli's.
Wat de SP betreft gaat vliegveld Teuge (Apeldoorn) niet uitbreiden en moet het gebruik ervan door straalvliegtuigen en recreanten aan banden worden gelegd.

2. MEGASTALLEN, NATUUR, RECREATIE EN MILIEU

In Gelderland is nog heel veel moois. Prachtige landschappen met ruimte voor mens en natuur. Een groene en gastvrije provincie. Maar ook hier wordt er niet altijd goed met al dat waardevols omgegaan. Denk aan de komst van megastallen, het storten van vuil slib in schone plassen en de overmaat aan nieuwe bedrijventerreinen die het landschap verrommelen. De SP denkt dat het ook anders kan.

MEGASTALLEN

De SP vindt dat we het Gelderse platteland niet moeten verpesten met de bouw van megastallen. In een megastal zitten duizenden varkens of een paar honderdduizend kippen. Megastallen zijn niet goed voor de dieren (denk aan de kwetsbaarheid voor dierziekten en het gebrek aan buitenlucht), de gezondheid van de mensen, de kleinschaligere boeren (die weggeconcurreerd worden), het landschap en het milieu.

Megastallen horen niet thuis in Gelderland. In plaats daarvan moet de menselijke maat ook op het platteland centraal komen te staan. Dus ruimte voor de wat kleinschaligere boeren, gezinsbedrijven en biologische boeren.

NATUUR

Gelderland is een provincie met veel natuur. Er zijn mooie plannen om de afzonderlijke natuurgebieden met elkaar te verbinden. Zo krijgen bedreigde diersoorten als otters, dassen, bevers en edelherten een betere kans om blijvend te overleven. Het betekent ook dat soms de mens op bepaalde plekken even een stapje terug moeten doen om de natuur weer meer ruimte te geven. De provincie moet daarin durven te investeren.

Dat geldt ook voor het gebied tussen Nijmegen en Arnhem, waar met de ontwikkeling van Park Lingezegen voorkomen wordt dat die twee steden aan elkaar groeien zonder groene buffer. Park Lingezegen wordt de groene achtertuin van tienduizenden stedelingen.

De SP is tegen drijfjacht of drukjacht. Deze vormen van jacht zorgen voor onnodig dierenleed. Overlast van wilde zwijnen moet vooral voorkomen worden door goed onderhouden rasters en het beperken van het bijvoeren. Daar waar wild schade veroorzaakt bij individuele boerenbedrijven moet deze vergoed worden. Het is van belang dat met name in de grote natuurgebieden als de Veluwe het nog echt donker en stil wordt in de nacht.

RECREATIE

Het groene Gelderland trekt ook veel mensen die hier, bijvoorbeeld op de Veluwe of in de Achterhoek, een dagje, weekendje of week verblijven. Dat levert de Gelderse economie geld op. Maar de SP vindt dat het niet alleen daar om moet gaan. Ook mensen met een kleine portemonnee moeten hier welkom zijn. Dat betekent dat we ons hard maken voor bijvoorbeeld het behoud van campings met plekken voor stacaravans. Niet alleen luxe recreatievilla's maar ook betaalbaar recreëren dus! Zo hebben we ons de afgelopen jaren samen met de campinggasten van Nieuw Hulckesteijn te Nijkerk verzet tegen de plannen van eigenaar RGV om de camping te sluiten.

MILIEU

De SP vindt dat mensen en natuur beschermd moeten worden tegen vervuiling door bedrijven, bio-industrie en verkeer. Dat betekent bijvoorbeeld dat we tegen de stort van vuil slib in schone plassen zijn. Dat gebeurt de laatste tijd op diverse plekken in Gelderland, zoals het Mobagat op de grens van Barneveld en Ede. In theorie is dat om die plassen minder diep te maken. In de praktijk gaat het puur om van het vuile slib en de vuile grond af te zijn. Wetenschappers vrezen in deze plassen voor algenplagen in de toekomst. De provincie verstrekt hoofdzakelijk milieuvergunningen aan de grotere, vervuilendere bedrijven. Hierbij moet de provincie zich hard maken voor het gebruik van de schoonste technieken.

RUIMTE

Soms moeten er moeilijke keuzes gemaakt worden. Wat weegt bijvoorbeeld zwaarder? De schone stroom die windmolens opleveren of de verandering in het landschap die deze molens veroorzaken? Wat de SP betreft worden dat soort keuzes zoveel mogelijk gemaakt door de lokale democratie, de gemeenteraad dus. De provincie moet dat niet gaan 'overrulen', ook al heeft zij tegenwoordig die mogelijkheid in het kader van de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Uitzondering op deze algemene regel is de wildgroei aan bedrijventerreinen die ontstaat omdat elke gemeente een eigen terrein wil. Daar moet de provincie juist wel ingrijpen om verrommeling van het mooie Gelderse landschap te voorkomen.

KLIMAAT

De SP vindt dat de provincie de belangrijkste kans om energie duurzamer te maken heeft laten liggen door energiebedrijf NUON te verkopen aan een groot en vervuilend buitenlands energiebedrijf (Vattenfall uit Zweden). Daar had grootaandeelhouder Gelderland echt het verschil kunnen maken.

De SP denkt dat het beter is als het Rijk en de gemeente zich inzetten voor zaken als energiebesparing (bijvoorbeeld door isolatie van huizen), zonne-energie, windenergie, warmte- en koudeopslag, en echt duurzame vormen van biomassa. De provincie kan hier – zolang ze zo rijk is als nu het geval is – wel financieel aan bijdragen, maar hoeft zich er niet als een derde overheid tegenaan te bemoeien.

De afgelopen jaren bleek vaak dat ze op het provinciehuis van gekkigheid niet wisten waaraan ze het geld voor klimaatbeleid moesten uitgeven. Zo kwamen er klimaatcafe's, klimaatsongwedstrijden (waar niemand aan meedeed) en klimaatparels (wie het weet mag het zeggen!). Er ging dan weer geld naar auto's op aardgas, dan weer naar elektrische auto's en dan weer naar het rijden op waterstof. Dat er veel geld is en dat klimaat belangrijk is, wil nog niet zeggen dat je het geld maar over de balk moet smijten aan weinig effectieve initiatieven.

De SP is tegen het boren naar aardgas in Gelderland. Een Australisch bedrijf wil dat gaan doen maar wat ons betreft gaat dat niet door. Gasboringen kunnen de nodige overlast voor mens en natuur veroorzaken en dragen niet bij aan een omschakeling naar duurzame energie.

3. VAN BIBLIOTHEEKBUS TOT MUSEUMDAG

De SP vindt dat cultuur en het behoud daarvan veel te belangrijk is om alleen aan de markt over te laten. Overheden moeten daarin investeren, omdat anders het maken en behouden van mooie of bijzondere dingen volstrekt van de grillen van de commercie en liefdadigheid afhankelijk wordt. Juist in crisistijd kunnen kunst en cultuur een signaal zijn van nieuwe hoop en creativiteit. Een creatieve samenleving en ook een creatieve provincie dagen iedereen uit zich te blijven ontwikkelen. Dat kan in musea, door het bezoeken van monumenten, in muziekscholen en fanfares, in zangkoren en toneelclubs, op poppodia, in ateliers voor beeldende kunst en andere kleinschalige centra.

KLEINSCHALIG

Bibliotheken zijn heel belangrijk om kinderen aan het lezen te krijgen en kennis te laten maken met een grotere wereld. Op het Gelderse platteland is niet meer overal een bibliotheek te vinden. Het is daarom van het grootste belang dat de bibliobus blijft rijden. En dat geldt ook voor veel ouderen.

Het is goed als zoveel mogelijk inwoners van Gelderland met verschillende vormen van cultuur kunnen kennismaken. De SP ziet graag dat er binnen de provincie verschillende uitingen van cultuur aan bod komen en dat de evenementen ook goed verdeeld zijn over de verschillende regio's.

Belastinggeld dat wordt uitgegeven aan cultuur moet niet blijven hangen bij adviesorganen en bemiddelaars maar zo veel mogelijk direct ten goede komen aan de kunstenaars en het publiek.

Kleinschalige cultuuruitingen en amateurs mogen niet over het hoofd worden gezien; ook zij verdienen steun. Er moeten voldoende goedkope oefenruimtes, creatieve broedplaatsen, ateliers en tentoonstellingsruimten zijn waar beginnende kunstenaars kunnen werken en elkaar kunnen inspireren.

JONGEREN

Jongerencultuur heeft letterlijk en figuurlijk ruimte nodig om zich te ontwikkelen. De SP is voorstander van samenwerkingsprojecten met theaters en scholen waarin jongeren – juist op het gebied van beeldende kunst, muziek en theater – op een aanstekelijke manier actief kunnen zijn en waar creatief wordt omgegaan met het samenbrengen van verschillende kunstvormen.

ERFGOED

Wie zijn geschiedenis niet kent, is slecht toegerust voor de toekomst. Juist in een land waar de tweedeling groeit, is het van belang kennis te nemen van het verleden.

De Gelderse Museumdag, een dag waar iedereen gratis de musea in Gelderland kan bezoeken, was ooit een idee van onder andere de SP en is een groot succes. Er komen mensen, waaronder veel kinderen, naar het museum die er anders niet zo vaak komen. De SP wil de gratis museumdag behouden.

Er moet aandacht en geld zijn voor regionale geschiedenis en cultuur. En ook voor de cultuur en geschiedenis die migranten hebben mee gebracht naar Gelderland.Monumentale gebouwen als molens of de Waterlinie moeten beschermd en gerestaureerd worden en toegankelijk blijven of worden gemaakt.

4. BETAALBAAR WONEN

De provincie heeft zich de afgelopen jaren ingezet om de bouw van 8.000 betaalbare woningen te stimuleren. De SP heeft dat van harte ondersteund en wil dat de provincie zich in blijft zetten voor meer betaalbare en goedkope woningen. Wel vinden we het daarbij van groot belang dat de bovengrenzen niet worden opgezocht van wat de provincie betaalbaar noemt. Want een koopwoning van 160 tot 170 duizend euro of een huur van 600 euro is voor veel mensen nog lang niet betaalbaar.

HUREN EN KOPEN

Er zijn nog steeds grote tekorten aan betaalbare woningen in grote delen van Gelderland. Mensen die op zoek zijn naar een huurwoning, moeten jarenlang wachten. De SP vindt dat jongeren ('starters' in woningmarkt-termen), zowel in de steden als in de dorpen, recht hebben op een betaalbare woning waar ze niet eindeloos op moeten wachten. Dat alleen mensen met een bovengemiddeld inkomen snel aan een woning kunnen komen is een slechte zaak. En voor wie een woning kan kopen, is er juist in de goedkoopste segmenten van de markt veel te weinig fatsoenlijk aanbod. Door de economische crisis is dit probleem alleen nog maar groter geworden. Een koopwoning is voor nog meer mensen een onbereikbare wens, omdat ze geen hypotheek kunnen krijgen.

De woningmarkt is niet alleen lokaal, maar juist ook regionaal. Daarom is er alle aanleiding dat de provincie nog een tandje bijzet. De SP is van mening dat een extra bijdrage de bouw van betaalbare woningen op gang zou kunnen brengen. De provincie zou de nieuwbouw van betaalbare woningen verder moeten stimuleren met een extra bijdrage bovenop de huidige regionale afspraken. Daarmee kunnen grondkosten of bouwkosten verder worden verlaagd en wordt een woning goedkoper voor huurder of koper.

SLOPEN

Er worden nog steeds te veel en te vaak betaalbare woningen gesloopt waarvoor duurdere woningen terugkomen. Zeker in de huidige tijd, waarin de vraag weer tot nieuwe recordhoogten stijgt, is dat sociaal onverantwoord. Maar ook om andere redenen is het zeer ongewenst. Die woningen staan vaak in achterstandswijken van steden of in kleinen kernen. Door sloop van goedkope woningen komt de leefbaarheid van de samenleving daar extra onder de druk te staan, evenals het draagvlak van allerlei voorzieningen zoals winkels en wijkcentra, dorpshuizen en noem maar op.

Woningen die het waard zijn om behouden te blijven moeten als het even kan worden behouden. Grondige opknap van een woning kan sloop vaak overbodig maken. Corporaties moeten op dit punt ook hun sociale taak weer waar gaan maken. De provincie kan hier ook een rol in spelen. Daarom is de SP is voorstander van het instellen van een 'Woonlustenfonds' (een idee van het burgerinitiatief tegen de sloop van arbeiderswoningen te Wilp) waarmee de nodige herstelplannen financieel kunnen worden ondersteund en er een alternatief voor sloop komt. Bewoners kunnen met behulp van dit fonds deskundigen inhuren om alternatieve plannen te maken, zodat sloop kan worden voorkomen.

De provincie bekijkt in overleg met gemeenten waar de er mogelijkheden zijn om leegstaande kantoren om te bouwen tot woningen.

5. WERKEN, LEREN EN INNOVEREN

We werken om te leven en om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Veel mensen kunnen al jarenlang niet meer meedoen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld omdat zij de juiste opleiding missen. En discriminatie maakt het voor sommigen extra lastig. De arbeidsmarkt is regionaal, in Gelderland reikt die zelf tot in Duitsland.

ONDERWIJS

Hoewel de eerste verantwoordelijkheid bij de ondernemers en gemeenten ligt, kan de provincie een rol spelen bij de verbetering van de arbeidsmarkt. Zij kan dat doen door bijvoorbeeld de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven te ondersteunen. Zo worden jongeren gemakkelijker aan een stage, baan of opleiding geholpen en bedrijven aan gemotiveerde werknemers.

Kennis is een belangrijke economische factor in Gelderland. Gelderse universiteiten en hogescholen spelen een belangrijke rol bij het verder ontwikkelen van kennis op het gebied van onder meer voeding, gezondheid en zorg. De SP vindt het echter een slecht idee om alle aandacht te richten op de zogenaamde “Valley’s”. De provincie ondersteunt enkele regio’s, zoals de Food Valley rond Wageningen en de Health Valley rond Nijmegen. De SP vindt samenwerking prima maar wil die niet tot bepaalde regio’s beperken en ziet dat het in de praktijk vaak vooral draait om prestige en marketing in plaats van echte innovatie. Voor vernieuwing heb je zo’n etiketje helemaal niet nodig.

Van groot belang is tenslotte ook dat de maakindustrie niet vergeten wordt. Nog altijd is er grote behoefte aan banen, juist ook in deze bedrijfstakken.

INNOVATIE

Op bescheiden niveau kan de provincie ook zelf middelen ter beschikking stellen en investeren in innovaties. De SP vindt dat deze steun in de vorm van kredieten gegeven moet worden en niet als subsidie. De provincie gaat niet zelf bankieren, de kredieten worden verstrekt via Oost NV.

De regionale economie is ook geholpen met het stimuleren van startende ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. Het project “Ik Start Smart” kan dan ook worden voortgezet.

Niet alleen technische maar ook sociale innovaties zijn belangrijk. Aandacht voor diversiteit in het bedrijf – zoals werkroosters aangepast aan familieomstandigheden (mantelzorg) of leeftijd – kan mensen helpen om aan de arbeidsmarkt deel te nemen en langer te blijven werken.

6. SOCIAAL, JEUGDZORG EN SPORT

Helaas zijn er ook in Gelderland de nodige sociale problemen: armoede en uitsluiting, onveiligheid en onderlinge spanningen in oude en nieuwe wijken, de problemen van voortijdige schoolverlaters, van mensen die al lang zonder werk zitten en van daklozen. Deze problemen moeten vooral in en door gemeenten worden aangepakt. Maar zo lang gemeenten van het Rijk niet genoeg geld krijgen om dat ook werkelijk te doen mag de provincie, die wel geld heeft, zich niet terug trekken.

SOCIAAL

De provincie Gelderland is met haar stedenbeleid een goede weg ingeslagen: grote en kleine steden worden ondersteund bij bestrijding van dakloosheid, ondersteuning van mantelzorg en verbetering van veiligheid. Sociale spanningen in de wijken worden aangepakt door buurtbemiddeling en door met verschillende culturen samen te werken.

De SP wil dat de steden en gemeenten blijvend door de provincie ondersteund worden. Ook als het Rijk de gemeenten geen extra geld voor deze belangrijke sociale taken geeft.

JEUGDZORG

De SP vindt het van het grootste belang dat kinderen, jongeren en hun ouders snel en goede hulp krijgen als zij dat nodig hebben. Dat is niet alleen van groot belang voor hen, maar ook voor de hele Gelderse samenleving. Want je kunt er het ontsporen van veel jonge levens mee voorkomen. Daarom pleiten we ook al jaren voor extra geld voor jeugdzorg. Geld is belangrijk maar niet het enige.

Wachtlijsten moeten eindelijk eens worden opgelost. Meer plekken in de jeugdzorg, zodat jongeren niet meer hoeven te wachten op de noodzakelijke hulp. We willen meer gezinshuizen en pleeggezinnen en meer plekken voor opvang van zwerfjongeren.

De bureaucratie van vele organisaties die ook nog eens langs elkaar heen werken moet worden aangepakt.

De SP vindt dat jeugdzorg zo dicht mogelijk bij de mensen moet zitten, dus liever bij de gemeenten dan bij de provincie. Daar waar kleinere gemeenten die taak niet goed aankunnen, kan een andere oplossing gekozen worden. Als de taak van jeugdzorg naar gemeenten gaat, dan blijft de rijke provincie extra geld geven zoals de afgelopen jaren gedaan is. Anders komt het neer op een bezuiniging op dit belangrijke werk, en dat wil de SP niet. Jongeren die niet meer onder de jeugdzorg vallen omdat ze achttien zijn geworden, moeten gepaste hulp krijgen. Voorkomen moet worden dat ze tussen wal en schip vallen.

SPORT

De SP is voor het stimuleren van sportbeoefening, maar gaat niet voor Olympische ambities en geldverslindende projecten. Voor ons is de breedtesport, waaraan iedereen kan meedoen, veel belangrijker dan de topsport. Wij zien liever de jongens en meiden uit de buurt voetballen op een trapveldje, en de buurvrouw baantjes trekken in het zwembad, dan de bestuurders van 2028 op de tribune bij de openingsceremonie van de Olympische Spelen.

Sport moet voor iedereen toegankelijk zijn, los van fysieke beperkingen of hoogte van het inkomen.

7. HET GOEDE VOORBEELD

De SP vindt dat overheden, bestuurders en volksvertegenwoordigers zelf het goede voorbeeld moeten geven. Dat betekent dat als er bezuinigd moet worden, bestuurders en politici als eerste zelf aan de beurt zijn om in te leveren. Dat kan ook gemakkelijk omdat salarissen en vergoedingen ruim zijn. Ook buiten bezuinigingen om moet er trouwens zuinig met gemeenschapsgeld worden omgegaan. De SP laat dat in het klein zien doordat we elk jaar een groot deel van ons fractiebudget overhouden en dat terugstorten op de rekening van de provincie.

VOORBEELDIGE BESTUURDERS

De SP wil minder gedeputeerden en lagere salarissen. Nu zijn er zes gedeputeerden en dat zouden er zeker twee minder kunnen zijn, al helemaal als de provincie taken afstoot. Gedeputeerden krijgen ook een royaal salaris van zo'n ton per jaar. Dat kan best met ten minste een kwart minder.

Declaraties van bestuurders moeten een stuk soberder worden dan nu het geval is. Dus niet én een vaste onkostenvergoeding van duizenden euro's én dan ook nog eens duizenden euro's aan bonnetjes declareren. In ieder geval moet alles voortaan volgens de regels gaan en moet er volledige openheid komen.

We willen geen privé-gebruik van dienstauto's en geen dure afscheidsfeestjes. We verkopen of verhuren de loge die de provincie in het Gelredome heeft. De dienstauto's dienen op aardgas of elektriciteit te rijden om ook hier het goede voorbeeld te geven.

VOORBEELDIGE POLITICI

De SP wil lagere fractiebudgetten voor de politieke partijen in de Provinciale Staten, wat ons betreft zeker een kwart minder.

Ook willen we lagere vergoedingen voor de Statenleden zelf. Verlaging tot 80 procent is wettelijk mogelijk. We willen schrappen in extra vergoedingen als een computer en internetverbinding, de vergoeding van reiskosten in het openbaar vervoer versoberen tot gemaakte ritten. En Statenleden die gebruik willen maken van de catering tijdens of tussen Staten- en commissievergaderingen willen we daar in het vervolg zelf voor laten betalen.

Regelingen voor wachtgelden die ex-politici en -bestuurders kregen, waren in Gelderland extreem riant. Dat betekende bijvoorbeeld dat een ex-Statenlid met een nieuwe baan als burgemeester ook nog eens wachtgelden kon opstrijken. De afgelopen periode zijn deze regelingen op initiatief van de SP wat soberder geworden, maar het kan nog wel een onsje minder. Wat de SP betreft moet een ex-bestuurder of ex-Statenlid niet beter behandeld worden dan welke andere werkloze dan ook. Dus met vergelijkbare vergoedingen en verplichtingen.

EEN VOORBEELDIGE PROVINCIE

De provincie stopt met zich zelf te promoten met glossy bladen, advertenties, evenementen en campagnes. Hiermee kunnen tonnen zo niet miljoenen bespaard worden. Veel belangrijker is dat mensen met vragen, klachten en verzoeken goed en gemakkelijk geholpen worden. En dat er naar de mensen in Gelderland geluisterd wordt. Dat is de beste reclame die de provincie voor zichzelf kan maken.

Het is niet nodig nieuwe provinciekantoren te bouwen. De oude kantoren kunnen blijven staan en sober vernieuwd en energiezuinig gemaakt worden.

De provincie heeft ook als werkgever een voorbeeldfunctie. Dat betekent dat normen die door de Tweede Kamer zijn gesteld voor de inhuur van extern personeel, voor deeltijdwerk etc. gevolgd moeten worden. Maar ook de eigen doelstellingen moeten gehaald worden, zoals het aanbieden van stageplaatsen voor allochtone jongeren, het beschikbaar stellen van re-integratieplaatsen voor werkzoekenden en arbeidsongeschikten, het tijdig beantwoorden van brieven en het op tijd betalen van rekeningen.

Er moet een einde komen aan lobbyactiviteiten waarbij de ene overheid de andere belobbyd zoals in Brussel en in Den Haag gebeurt.

De provincie verleent geen subsidies aan overheden en instellingen waarvan directeuren meer dan de Balkenendenorm verdienen. Dit is in 2010 door Provinciale Staten besloten. De SP wil dat dit besluit ook echt uitgevoerd wordt.

Ook voor bedrijven die werken met buitensporige bonussen is geen gemeenschapsgeld beschikbaar. Zo werd al eerder – mede op initiatief van de SP – een subsidie aan een project van de Nijmeegse chipfabrikant NXP afgeblazen toen bleek dat het bedrijf tegelijkertijd duizend mensen op straat zette en een paar managers miljoenen aan bonussen gaf.

8. BESTUUR DICHTBIJ

De SP is niet tevreden over hoe het nu gaat in bestuurlijk Nederland. In dit hoofdstuk geven we onze visie over wat er misgaat en hoe het anders kan. Allerlei zaken worden geregeld door een provincie die in veel opzichten heel ver van de mensen staat.

In de eerste plaats gaat het dan om fysieke afstand. Gelderland is de grootste provincie van Nederland. Van het meest westelijke stukje Gelderland naar het meest oostelijke is het hemelsbreed net zo ver als van Nijmegen naar Maastricht of van Doetinchem naar Amsterdam.

Maar ook in andere opzichten is er een grote afstand. Dat zie je bijvoorbeeld bij de lage opkomstpercentages bij provinciale verkiezingen en een grote onbekendheid van het provinciebestuur bij veel mensen. Het betekent dat bestuurders niet het gevoel hebben dat de bevolking ze boven op de huid zit. Ze worden niet afgerekend op hoe goed of slecht ze de provincie besturen. Dat is een slechte zaak, want de provincie heeft wel een begroting van een miljard per jaar en de besluiten die zij neemt hebben veel invloed op mensen: zij bepaalt waar de bus rijdt, hoe we omgaan met ons landschap, of er ergens bedrijventerreinen mogen komen, hoe kinderen met problemen worden geholpen etc.

GEEN EXTRA BESTUURSLAGEN

Tegelijkertijd zijn veel gemeenten gaan samenwerken in de zogenaamde gemeenschappelijke regelingen of stadsregio's. Zo nam de stadsregio Arnhem-Nijmegen veel provinciale taken over, zoals het regelen van het openbaar vervoer, woningbouw en inrichting van de ruimte. De gemeenschappelijke regelingen, zoals de regio Achterhoek en de regio Rivierenland, zijn zich gaan gedragen als een soort extra tussenlaag. De provincie regelt met hen waar er woningen worden gebouwd, bedrijventerreinen worden aangelegd en hoe meer mensen aan het werk kunnen. Maar de bestuurders van al die regio's zijn niet democratisch gekozen. Niemand kan dus echt controle op hun werk uitoefenen. En dan hebben we het nog niet eens gehad over de veiligheidsregio's en de omgevingsdiensten die het bestuurlijk allemaal nog ingewikkelder maken.

Bovendien hebben al die besturen en zeker de provincie de neiging om zich met zoveel mogelijk zaken te bemoeien. Dat doen ze dan als derde of vierde overheid naast het Rijk en de gemeente. Dat levert (drie) dubbel werk op.

GEEN GEDWONGEN HERINDELINGEN

We zijn ook niet blij met de trend om het bestuur altijd maar grootschaliger en verder van de mensen te organiseren. Zoals gemeenten die als gevolg van herindelingen steeds groter worden. Waar eerst het gemeentehuis nog gewoon in het eigen dorp zat, moet je nu vaak kilometers maken om iets simpels te doen als het ophalen van een paspoort of rijbewijs.

De SP is tegen gedwongen herindelingen en vindt dat herindelingen alleen akkoord zijn als de bevolking zich er in meerderheid in een referendum voor heeft uitgesproken. Laat de mensen zelf beslissen! We wijzen plannen om gemeenten nog veel grootschaliger te maken van de hand. De VNG (de belangenvereniging van gemeenten) pleitte er onlangs bijvoorbeeld voor dat gemeenten veel groter worden en er straks in Gelderland van de 52 gemeenten er nog maar 4 overblijven! In Friesland hebben ze al van dat soort supergemeenten. De SP wil voorkomen dat we in Gelderland ook die kant op gaan.

GEEN LANDSDEEL OOST

Maar ook op het niveau van de provincies hoor je steeds vaker dat
Gelderland en Overijssel maar moeten fuseren tot een landsdeel Oost. De SP is daar tegen. Zo komt de provincie, die voor veel mensen al ver weg is, nog verder van de mensen af te staan. Dat is niet goed. Het bestuur is van de mensen en moet dichtbij de mensen staan. Dat moet deels gebeuren door het kiezen van goede politici. Maar aan de andere kant moet het bestuur ook gecontroleerd kunnen worden en moeten mensen zeggenschap over het bestuur krijgen.

Wat dan? Wij denken dat je veel taken die nu bij de provincie liggen, daar weg kunt halen en bij gemeenten en het Rijk kunt leggen. Zo kunnen gemeenten best zelf aan de slag met een goede stadsbus en de zorg voor kinderen en jongeren met problemen. Dat hoeft niet vanuit het provinciehuis in Arnhem geregeld te worden. In heel Nederland moeten de ambulances in noodgevallen op tijd rijden. En iedereen in Nederland heeft recht op een goed geïsoleerde woning. Daar heb je geen aparte Gelderse regeling voor nodig. Die dingen kunnen veel beter worden aangepakt door gemeenten en het Rijk.

EEN MOGELIJKHEID: HET OPKNIPPEN VAN GELDERLAND

Een ander idee is om die ene, grote provincie Gelderland te verdelen in een aantal kleinere provincies. Zo kan bijvoorbeeld de provincie Veluwe ontstaan, en een provincie Achterhoek. Die provincies nemen de taken en bevoegdheden van de huidige grote provincie Gelderland over. De taken die gemeenten niet aankunnen of die te duur voor hen zijn, kunnen door de kleinere provincies worden uitgevoerd. De tussenlagen kunnen allemaal verdwijnen. We krijgen dan weer democratische zeggenschap over de politie en de brandweer, het afgeven van vergunningen en de diensten waarvoor gemeenten met elkaar samenwerken. De Achterhoekers kiezen hun eigen Achterhoekse provinciebestuur en weten het te vinden als er wat misgaat, evenzo de Veluwenaren enzovoort. Die kleinere provincies kunnen beter inspelen op de zaken die specifiek voor hun regio zijn. Zijn er bijvoorbeeld veel plattelandsgemeenten of is er juist veel stedelijk gebied?

Het opknippen van Gelderland moet niet duurder zijn. Dat is voor de SP een harde eis. Het aantal volksvertegenwoordigers mag het huidige aantal van 53 Statenleden niet overschrijden. Er hoeven geen fulltime gedeputeerden en Commissarissen van de Koningin te komen. Er kan gebruik worden gemaakt van de bestaande bestuurscentra en kantoren. De provincies kunnen zich specialiseren, zoals gemeenten ook elkaars ambtenaren inhuren om bepaalde specialistische werkzaamheden te verrichten. En er wordt ook dubbel of driedubbel werk bespaard, want de ondemocratische stadsregio, gemeenschappelijke regelingen, veiligheidsregio's en omgevingsdiensten verdwijnen en gaan op in de nieuwe provincies.

Zo'n andere bestuurlijke indeling kan er alleen komen als mensen zich in een referendum hebben uitgesproken over dit idee. De SP legt geen herindelingen van bovenaf op, niet voor gemeenten en ook niet voor provincies.

9. ZE ZIJN NUTS!

De provincie legde ooit energienetwerken aan en was de grootste eigenaar van de PGEM. Na enkele fusies kwam NUON tot stand. In 2009 verkochten de aandeelhouders, waarvan de provincie Gelderland met 45 procent van de aandelen de grootste was, hun bezit aan een groot, vervuilend buitenlands bedrijf, het Zweedse Vattenfall.

De SP heeft zich altijd verzet tegen die verkoop en voerde er flinke actie tegen onder de slogan “Ze zijn nuts!”. Want wat ons betreft zijn zulke bedrijven nutsbedrijven: in overheidshanden, dus van ons allemaal. Het maken en verkopen van stroom en gas is te belangrijk voor onze mensen en onze economie om over te laten aan buitenlandse directiekamers en aandeelhouders die alleen maar winst willen.

In de Statenzaal van het provinciehuis mocht de SP dan vrijwel alleen staan in haar verzet, daarbuiten was er heel veel steun. Zo bleek uit talloze peilingen dat een overgrote meerderheid van de bevolking NUON niet wilde verkopen. En mensen als oud Commissaris van de Koningin Jan Terlouw en de werkgeversvoorzitter Wientjes waren ook tegen het besluit. En in het buitenland denken ze er net zo over, want het grootste deel van de Europese energiebedrijven is in overheidshanden. De SP vindt de verkoop van het energiebedrijf dom en naïef.

Na de verkoop van NUON blijft de provincie de grootste eigenaar van Alliander, het bedrijf dat een deel van het stroom- en gasnetwerk verzorgt, en waterleidingbedrijf Vitens. De SP wil dat de provincie zich als actieve aandeelhouder opstelt. Dat betekent: geen topsalarissen, maar wel groene productie van stroom en gas stimuleren en zorgen voor betaalbare tarieven.

Vitens is het grootste waterbedrijf van Nederland. Wat ons betreft mag Vitens geen investeringen met winstoogmerk in het buitenland doen. De provincie spant zich in om de hele waterketen in handen van één bedrijf te krijgen, zodat mensen en bedrijven zaken doen met één bedrijf dat zorgt voor het riool, het oppompen en schoonhouden van drinkwater en het onderhoud van alle systemen daar omheen.

Wat betreft Alliander stelt de SP voor dat de provincie als grootste aandeelhouder het voortouw neemt om samen met andere grote aandeelhouders de kleine gemeentelijke aandeelhouders met versnipperd aandelenbezit uit de NUON-tijd uit te kopen. Nu zijn vier provincies en tientallen gemeenten eigenaar van dit bedrijf. De grootste gemeenten, waaronder Amsterdam, en de vier provincies blijven dan eigenaar, en gaan zich actief met de zaken bemoeien. Netto kost dit geen geld. In plaats van beleggen in willekeurige bedrijven stelt de SP voor dat te doen in een nutsbedrijf waar we al aandeelhouder van zijn. Beide opties leveren rendementen op. De SP vindt beleggen in een nutsbedrijf veiliger en beter dan beleggen bij een commerciele bank, zoals de provincie dat nu doet.

De activiteiten buiten het oude kerngebied, zoals rondom Leiden en Eindhoven, worden verkocht of geruild met andere netwerkbedrijven (allemaal in publieke handen natuurlijk!). Er ontstaat dan één goed aaneengesloten stroom- en gasnetwerk.

10. DE CENTEN

De provincie Gelderland is steenrijk. Het vermogen op 1 januari 2010 was 4.886.326.000 euro! Terwijl ze bij gemeenten en bij de rijksoverheid elk dubbeltje drie keer om moeten draaien, weten ze op het provinciehuis in Arnhem soms van gekkigheid niet wat ze met het geld moeten doen. Dat geld is er vooral omdat Gelderland heel veel aandelen in energiebedrijf NUON had. Die worden nu in stappen verkocht. Maar het geld wordt weggezet op de bank en in beleggingen. Dat levert elk jaar zeker 60 tot 80 miljoen – maar vaak meer – op aan extra inkomsten. Die inkomsten waren er ook al toen het nog allemaal uit aandelen van NUON kwam, alleen heette het anders, namelijk dividenden in plaats van rendementen.

VEILIG

Met gemeenschapsgeld moet je spaarzaam en veilig omgaan. Dat betekent dat het vele geld van de verkoop van NUON-aandelen wat de SP betreft beheerd zou moeten worden door het ministerie van Financiën, het zogenaamde schatkistbankieren dat veel lagere overheden al doen. Het is veilig en de kosten zijn lager dan het laten doen door een commerciële partij, zoals nu gebeurt in Gelderland.

Omdat de provincie zo rijk is, is de SP ook tegen verhoging van de provinciale belasting, geheven via de zogenaamde opcenten op de motorrijtuigenbelasting, met meer dan een inflatiecorrectie. En we zijn tegen een eventuele nieuwe provinciebelasting waarover gesproken wordt in het kader van de kilometerheffing.

BEZUINIGINGEN

Het Rijk steekt in de komende tijd minder geld in het provinciefonds, waardoor de provincies een deel van hun vroegere inkomsten moeten missen. Bovendien wordt het geld anders verdeeld tussen rijke en arme provincies. Dat betekent dat een rijke provincie als Gelderland rekening moet houden met fors minder geld van het Rijk de komende jaren. De steenrijke provincie Gelderland kan dat prima opvangen zonder een sociale kaalslag aan te richten in de Gelderse samenleving.

Dat kan door te bezuinigen op de provinciale bijdrage aan miljoenenverslindende prestigeprojecten waar veel mensen helemaal niet op zitten te wachten. Zo worden miljoenen uitgegeven aan de veel te dure stationshal in Arnhem (8,5 miljoen), het nooit uitgevoerde plan voor verplaatsing van een asfaltfabriek (7 miljoen), de doortrekking van de A15 (100 miljoen gereserveerd), de Rijnbooghaven (bijna 39 miljoen) waar heel veel Arnhemmers juist tegen waren, en het Waterfront in Harderwijk (14 miljoen).

De SP is ook voor bezuinigingen op bestuur en politiek zoals het niet bouwen van dure nieuwe provinciekantoren, geen geld meer voor het lobbyen in Den Haag of Brussel, lagere fractievergoedingen en minder bestuurders. We pleiten hier al lang voor, en onder druk van de Haagse bezuinigingen is er nu voor het eerst brede steun in de Gelderse politiek.

Daar waar tegen lagere kosten dezelfde resultaten behaald kunnen worden, moet je dat natuurlijk ook doen. Versoberen van taken noemen ze dat dan. De vraag komt dan wel op waarom zo lang gewacht is. Waarom er kennelijk jarenlang te veel is uitgegeven, en er dus gemeenschapsgeld over de balk gesmeten is?

Voorlopig zijn de rijksbezuinigingen prima op te vangen. Daarvoor hoeft het vermogen van de provincie niet eens aangesproken te worden. Rentes en rendementen zijn voldoende. Maar mochten er nog meer bezui-

nigingen komen dan kun je nog beter de spaarpot gebruiken dan de kunstmatige rijkdom van de provincie in stand houden over de ruggen van de mensen. Voor alle duidelijkheid: als er elk jaar 49 miljoen meer wordt uitgegeven dan er binnenkomt dan kan de provincie dat maar liefst honderd jaar volhouden!

GEEN KAALSLAG

Vanwege die grote provinciespaarpot was de SP het dan ook niet eens met wat het college van CDA, PvdA en ChristenUnie in 2010 van plan was. Ze wilden rigoureus allerlei uitgaven aan sociale, culturele en groene zaken schrappen zonder dat andere overheden (die trouwens lang niet zo vermogend zijn) in dat gat zouden springen. Er dreigde een enorme kaalslag waarvan heel veel mensen in Gelderland de dupe dreigden te worden. Onder andere mensen die van de bus gebruik maken, mensen die proberen hun dorp leefbaar te houden, die zich inzetten voor het behoud van het landschap, die onze kinderen respect voor natuur en milieu bijbrengen of kennis laten maken met cultuur of sport. Maar ook de gebruikers van bibliotheekbussen, daklozen, de kijkers van omroep Gelderland en mensen die van de telefonische hulpdienst afhankelijk zijn. Mensen en organisaties die eigenlijk helemaal niet gemist kunnen worden, dreigden hard getroffen te worden.

De SP vond dat een asociaal plan en kwam in verzet. We waren niet de enige. Voorlopig is een groot deel van die bezuinigingen van tafel omdat nota bene de collegepartijen zelf hun eigen gedeputeerden terug floten. Kennelijk konden ook zij niet uitleggen waarom een steenrijke provincie een enorme sociale kaalslag zou moeten aanrichten.

INVESTEREN

Dat de provincie zo steenrijk is, ziet de SP als een kunstmatige situatie die gezien de bezuinigingen bij andere overheden (Rijk en gemeenten) niet eeuwig vol te houden is. Dat betekent twee dingen.

Ten eerste kan de provincie, zolang deze zo rijk is, een aantal gaten dichten die andere overheden laten vallen. De afgelopen jaren heeft de SP daarom gepleit voor extra geld om er bijvoorbeeld voor te zorgen dat straks overal in Gelderland de ambulances op tijd rijden volgens de norm van 15 minuten, dat het openbaar vervoer beter of op zijn minst niet slechter wordt, en dat de jeugd de jeugdzorg krijgt die ze verdient. Zonder wachtlijsten!

En ook met het geld voor grote en kleine steden zijn in het algemeen heel nuttige dingen gedaan om bijvoorbeeld de wijken te verbeteren. Voor de komende jaren kan er wat de SP betreft daarnaast extra geld naar meer betaalbare woningen.

Er wordt wel eens gediscussieerd over wie dat allemaal moet betalen en of de provincie dat dan moet doen. Maar aan dat gekissebis heb je weinig als je een ambulance nodig hebt, op de bus staat te wachten of een kind hebt waarmee iets mis dreigt te gaan. Bij de SP gaan mensen voor regeltjes.

Ten tweede betekent het dat het vermogen niet eeuwig in stand kan blijven. Het is dus verantwoord om van de 4,8 miljard de komende periodes (tot 2020) 1 miljard te investeren in structurele verbeteringen van Gelderland. Wij kiezen daarbij voor investeringen in openbaar vervoer. Dat is van groot belang voor de Gelderse economie en leefbaarheid, maar ook voor heel veel mensen die er de vruchten van zullen plukken. Dat we die 1 miljard in de loop van de tijd uitgeven betekent op termijn een vermindering van de extra inkomsten die de provincie nu heeft aan rente en dividenden van het Gelderse vermogen. Maar er blijft genoeg over om bezuinigingen op een sociaal, groen en cultureel Gelderland op te vangen.
Dus wat de SP betreft geen potverteren maar ook niet oppotten van gemeenschapsgeld.